

ефективну, повноцінну підготовку дітей до навчання у школі, якщо не враховувати її психологічного аспекту, тобто стану внутрішньої готовності дитини до переходу в нову соціальну позицію "школяр", у нову соціальну ситуацію розвитку "школа".

Список використаних джерел

1. Богуш А. Наступність дошкільної і початкової ланок освіти як педагогічна проблема // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія : Педагогіка. – 2006. - № 2. – С. 58 - 61.

2. Калмикова Л. О. Сучасні проблеми наступності й перспективності та шляхи їх упровадження / Л.О. Калмикова // Дитинство: Наступність і перспективність. — Переяслав-Хмельницький, 2000. – С. 29-52.

УДК 373.2.015.31:17.035.3(043.2)

Черепаня Наталія Іванівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії та методики дошкільної освіти,
Раточка Ганна Іванівна,
бакалавр спеціальності «Дошкільна освіта»,
Мукачівський державний університет

УМОВИ РОЗВИТКУ ІНТЕРЕСУ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Знайомлячись з дослідженнями різних років, ми звернули увагу, що проблема формування особистості дошкільників і проблема залучення їх до національної культури пов'язані з поняттям «інтерес». Багато психологів, педагогів (І.Д.Бех, Л.І. Божович, Л.А. Венгер, Н.Ф. Виноградова, Л.С. Виготський, А.В. Запорожець, Т.Г. Комарова, Н.Г. Морозова, В.С. Мухіна і ін.) вказують, що інтерес дитини сприяє вирішенню багатьох поставлених педагогічних завдань.

Інтерес володіє величезною спонукальною силою, примушує людину активно прагнути до пізнання, активно шукати способи і засоби задоволення «жадання знань». Тобто інтерес виникає у дитини або в результаті усвідомлення важливості значення даного об'єкту або новизни і оригінальності, або в результаті його емоційної привабливості .

В той же час, на думку Р.С. Немова, у інтереса є природжений механізм. Це орієнтовний рефлекс «Що таке?». Інтерес сприяє розвитку і збагаченню різноманітних естетичних і етичних відчуттів дітей. Оскільки інтерес пов'язаний з вольовими зусиллями, він є основою виховання цінних якостей особистості: цілеспрямованості, наполегливості. Інтерес сприяє розширенню кругозору дитини, міняє якості самих знань. Міцні знання є основою активності дитини, сприяють появі живого інтересу до діяльності. Між інтересом і діяльністю спостерігається двосторонній зв'язок: інтерес розвивається в

діяльності і реалізується в ній. Він міняє характер діяльності, підвищує його продуктивність. Процес пізнання національної культури - це діяльність, в якій разом з гносеологічним, можна виділити ціннісно-орієнтаційний і комунікативні компоненти, які відбиваються в спілкуванні, емоціях і творчості.

Основоположним для нашого дослідження є положення А.В. Запорожця про те, що необхідною умовою залучення дитини до соціального досвіду виступає його діяльність, яка не виникає стихійно, а будується цілеспрямовано, задається іншими людьми, в процесі спілкування дитини з ними. Соціальне середовище, «не просто зовнішня умова, а справжнє джерело розвитку дитини», в ній «записана» програма того, які психічні здібності і якості повинні у дитини виникнути. Соціальне середовище є дієвим носієм змісту людської психіки, складовою якої є пізнавальне відношення до навколишнього світу.

Основою інтересу дітей до національної культури також є емоційний настрій, який виражається в позитивному відношенні до предмету. Залучення до національної культури приводить до великих змін емоційної сфери дитини, що сприяє появі у нього живого відгуку на різні компоненти національної культури [1, с. 34].

Виникнення і зміна інтересів людей визначається суспільно-історичними умовами існування людини, соціально-економічною специфікою регіону, в якому вона проживає. Щоб підтримати у дитини виникнення цікавості і інтересу, необхідні об'єктивні і суб'єктивні умови. До суб'єктивних умов відносяться внутрішні спонукальні сили, що приводять в рух духовні і розумові можливості дітей, а саме: задоволення, відповідне естетичним смакам, значущість діяльності і, звичайно, індивідуальні особливості дитини, його вразливість, сприйнятливність. До об'єктивних умов відносяться: особистість вихователя, організована ним робота, в якій взаємозв'язане пізнання, спілкування і практична діяльність дитини, а також наочне середовище. Саме у певній обстановці, в процесі спілкування з дорослими дитина набуває смаків, ідеала, оволодіває культурою. Розвиваюче середовище представлене перед дітьми наочно-просторовим оточенням і світом людей [2, с. 89].

У дошкільній педагогіці є роботи, присвячені побудові наочно-просторового середовища. Серед дослідників найцікавіший підхід С.Ф. Русової. Культурно-історичне середовище, на думку автора, складається з: соціокультурного, освітнього, культурного, природнього, історичного середовища. Соціокультурне середовище, представляє конкретне дане кожній дитині соціальний простір («етнопростір»), за допомогою якого вона активно включається в культурні зв'язки суспільства. Сюди ж відносяться і контакти з іншими людьми (випадкові і глибинні). Частиною соціокультурного простору складає освітнє середовище (зона взаємодії освітніх систем, їх елементів, освітнього матеріалу і суб'єктів освітніх процесів). Освітнє середовище також створюється і дитиною, оскільки кожен розвивається згідно своїм індивідуальним особливостям і створює свій власний простір входження в національну культуру, своє бачення її цінностей. Можна сказати, що освітнє середовище – це особистий простір пізнання і розвитку. Культурне середовище

дошкільного закладу залежить від культурного середовища регіону - тієї конкретної атмосфери і умов, в яких проживає дитина. До неї відносяться відносини, цінності, символи, речі, предмети і так далі. Природне середовище - це ландшафт, рослини, тварини. Необхідною умовою формування особистості дитини в природному середовищі є розвиток відчуття любові до рідного краю, природи, насолода їй красою. А ландшафти, дім, промисли, тобто сукупність культурних об'єктів історичного плану складає історичне середовище. Тут дитина живе і виховується [2, с. 56].

Всі компоненти культурно-історичного середовища взаємозв'язані, взаємообумовлені. Освоєння дитиною культурно-історичного середовища протікає через різні види відносин: естетичні, пізнавальні оцінні, а також через художню діяльність. Культурно-історичний соціум може виступати як умова розвитку потенційних можливостей особистості дитини.

Дослідження, присвячені організації наочно-просторового середовища в дошкільному закладі, дають наукові рекомендації до її побудови. Виділимо деякі з них, цінні для нашого дослідження: відвертість середовища культурі (національній культурі), тобто внесення кращих зразків національної культури (мистецтво, література, музика); внесення неординарних елементів в середовище дошкільного закладу, яка дозволила б розвивати фантазію дитини; збагнення своєї мови культури і мистецтва: відчуття краси звуків, бачення кольору, уявлень про різні культури; середовище повинне також забезпечити індивідуальне спілкування дитини з мистецтвом, дати виразити себе і при необхідності вийти на контакт, взаємодію з іншими дітьми.

Н.В.Лисенко виділяє види і зміст цінностей розвиваючого середовища.

Це:

1. Культурно-пізнавальні цінності (відбувається пізнання світу культури, її загальнолюдських цінностей). Привласнені дитиною культурно-пізнавальні цінності перетворюються на особистісні (пізнавально-естетичний розвиток, художні уявлення).

2. Гуманістичні цінності. Привласнюючи ці цінності, дитина набуває здатності вільно вибирати вид діяльності, реалізувати свою етично-естетичну потребу, проявляти активність, вільно виражати «внутрішню позицію» через оцінки і самооцінки. Гуманістичні цінності активізують відчуття, емоції, переживання дитини, сприяють осмисленню добра-зла, красивого-безобразного, честя-безчестя. Загальнолюдські цінності, перетворені на особистісні, виявляються в активній життєтворчості дитини (діяльність, спілкування, творчість і т. д.) і перетворенні його власної життєдіяльності.

3. Моральні цінності. Це уявлення і способи регуляції дій людини в суспільстві за допомогою норм, правил. У дитини формуються співчуття, співпереживання, благородство, велич, шанування. Етичні цінності виявляються в художньо-естетичній діяльності, взаєминах, спілкуванні і поведінці.

4. Естетичні цінності (плотські цінності). Вони пізнаються дитиною через здатність сприймати, переживати (прекрасне, потворне, комічне, трагічне

і так далі) і оцінювати культуру, власну творчу діяльність [3, с. 39].

Отже, ми бачимо, що під культурно-історичним середовищем розуміється те, що оточує людину з дитинства: архітектура, побут, вдача, народно-художні промисли, мова і багато що інше. У цьому середовищі дитина набуває етично-духовної сили, вчиться гідності і благородству, залучаючись до культури свого народу. Таке середовище стає невід'ємною частиною його життя. Використання терміну «культурно-історичне середовище» у освітньо-виховному процесі дошкільного закладу, дозволяє розглядати його як освоєння дітьми дошкільного віку предметів, образів, речей - всього того, що доступно дитячому розумінню, що допомагає йому глибше зрозуміти культуру різних народів, «зануритися» в неї.

Таким чином, як умови розвитку у дітей інтересу до національної культури, ми можемо визначити наступні: організацію і побудову наочно-розвиваючого середовища; широке використання ігрової діяльності, образотворчої, музичної, комунікативної, художньо-мистецької. Виділені нами позиції, виховання інтересу, що є умовами, до національної культури, тісно взаємозв'язані і обслуговують розвиток один одного.

Список використаних джерел

1. Білавич Г.С., Савчук Б.П. Діяльнісно-операційний компонент ознайомлення дітей з етноісторією // Етнопедагогічні засади українського дошкільця / За ред. проф. Н. Лисенко. - Івано-Франківськ : Плай, 2008.

2. Етнопедагогічні засади українського дошкільця: навчально-методичний посібник / За ред. проф. Н.В. Лисенко. - Івано-Франківськ : Видавництво «Плай» ЦІТ Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, 2008.

3. Лисенко Н.В., Кирста Н.Р. Педагогіка українського дошкільця / Н.В. Лисенко, Н.Р. Кирста : Навчально-методичний посібник. I видання. - К. : Вища школа, 2000.

УДК 371. 134: 009

Швардак Маріанна Василівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти,

Глебена Василина Володимирівна,

магістр спеціальності «Початкова освіта»,

Мукачівський державний університет

ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІКИ УСПІХУ

В основі педагогіки успіху лежать ідеї *гуманістичної педагогіки*, яка визнає унікальність людської особистості та прагне максимальної реалізації її можливостей. Школа в гуманістичній педагогіці має сприяти створенню умов, за яких досягають усвідомлення та реалізації дитиною своїх потреб та інтересів.

При цьому учень має право на помилки, на вільний творчий пошук, який

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>